

Aeius id est, ad menstruatam mulierem non accedes: Segregabatur enim secundum legem, propter inmunditiam. Hoc cum superius satis sufficiet prohibueret, quid sibi vult quod etiam hic hoc eisdem praceptis voluit adiungere? An forte ne in superioribus quod dictum est, figurare accipendum putatur, etiam hic postum est, ubi talia prohibita sunt, quae etiam tempore noui testamenti, remota umbra rum veterum obseruatione, sine dubio custodienda sunt? Quod videtur etiam Prophetam Ezechiel significasse, qui inter illa peccata quae non figurare, sed manifeste iniquitatis sunt, etiam hoc commemorat, ad mulierem menstruatam quis accedat, & inter iustitiae merita si non accedat. Quia in re non natura damnatur, sed concipiendae prolixi noxiis prohibetur.

LXV. Et ad vxorem proximi tui non dabis cibum seminis tui inquinari ad eam. Ecce vbi ruris prohibet adulterium, quod cum aliena vxore committitur, quod etiam in decalogo prohibetur. Vnde apparet illa ita prohibita, ut etiam mortuis viris suis non ducant vxores quarum prohibetur.

LXVI. turpitudinem reuelare. Et a semine tuo non das bis seruire principi. Hic non video quid intelligatur, nisi principi qui p deo colitur. Non enim ait *λατερέας*,

B sed *λατερέας* in Graeco, quod Latinus non solet interpretari, nisi vt dicat seruire. Plurimum autem dicitur. Nam seruire hominibus quo seruunt, qd non est *λατερέας* sed *λατερέας*, scriptura non prohibet: seruire autem secundum id quod est *λατερέας*, non iubetur hominibus nisi vni vero deo, sicut scriptum est, Dominum deum tuum adorabis & illi soli seruies. Non solum aut hoc verbo quod ait *λατερέας*, satis significat quem principem dicat, id est, cui cultus tanquam deo exhibetur, verum etiam eo quod adiungit. Et non prophanabis nomen sanctum: sive dei, cui populo datur illo modo seruire principi: sive nomen sanctum ipsius populi Irael, propter quod dicitur, Sancti estote quoniam ego sanctus sum. Opportunitate etiam hinc adiungit, Ego dominus: hoc utique admonens, quia illi soli debetur *λατερέας*, id est, seruities, quia seruunt deo.

LXVII. Quod dicit, Et exhorabit terra eos qui infident super eam, propter mala facta eorum, quae superius commemorauit: non ideo dictum putandum est, quod habeat terra sensum quo ista sentiat & exhorreat, sed nomine terrae homines significati qui sunt super terram. Proinde cum haec malam faciunt homines, inquit terram, C quia inquinantur homines qui haec imitantur: & exhorret terra, quia exhorrent homines, qui nec faciunt nec imitantur.

LXVIII. Non furtum faciet, nec mensuram, neq; calumniam faciet vnuquisq; proximo suo. Illud de furtu postum est in decalogo. Quod autem dicit, Neq; mentiemini, neq; calumniam faciet vnuquisq; proximo suo. Illud de furtu postum est in decalogo. Quod autem dicit, Neq; falsum testimonium dices aduersus proximum tuum: quoniam neq; calumnia sine mendacio fieri potest, quod falsi testimonij generalitate concluditur. Sed utrumque aliquam compensatione admittenda sit, magna quaestio est: sicut de medacio penè omnibus videtur, q; vbi nemo laeditur, pro salute mentendum est. Utrum ergo ita & de furto: an furtum fieri potest, vbi null? laeditur? Quinimo fieri potest etiam quando ei fit confusio, tangi si quisquam hominum volenter se occidere, gladium fuerit. Nam calumnia nec vnuq; adeius utilitate fieri possit nisi forte quod ad manus gaudium fiebat, quo postea fuerentur, quod Joseph de cypho calumniabatur fratribus suis, quibus etiam exploratio falsum crimen intendebat. Quanq; si definitionibus ita determinare tentemus, fortasse furtum non est, nisi q; alieno occulte ablatu proximus laeditur, & calumnia non est, nisi quod falsi cri-

minis obiectione proximus laeditur: mendaciu autem non possumus dicere tunc tantummodo esse, quando proximus laeditur: cum enim falso absidente diciatur, procul dubio mendaciu est: sive illo quisq; sive nemo laeditur. Prinde magua quaestio de mendacio, utrum possit aliquando iustum esse mendacium, facile solueretur fortasse, si sola præcepta intueremur, non exempla. Nam quid isto præcepto absolutius. Non mentiemini? Sic enim dictu est, quomodo, Non facies tibi dolum: quod factum non potest alii quado iustum esse: & quomodo dictum est, Non mœchaberis. Quis autem dicas aliquando mœchiam iusta esse posse? Et, Non furaberis: secundum definitionem illam furtum iustum esse furtum nunquam potest. Et, Non occides: Quoniam cum homo iuste occiditur, lex cum occidit, non tu: nunquid ita dici potest cum homo iuste mentitur, lex mentitur? Sed exépla faciunt difficillimam quaestio[n]em. Mentita sunt obstetrices Aegyptiæ, & bona illis deus retrubuit. Mentita est Raab pro exploratoribus terræ, & ideo liberata est. An ex quo dictum est in lege, Non mentiemini, ex illo intelligendu est, nec in tali causa mœdicium, in quali causa legitur Raab esse mentita? Sed magis credibile est, quia iniusti erat mendaciū, ideo prohibuit non quia prohibitur, ideo factum iniustum. Fortassis ergo, sicut de obstetricibus diximus, non hoc in eis remuneratur q; mentitæ sunt, sed q; infantes Hebraeos liberauerunt, vt propter hanc misericordiā illud peccatum veniale sit factum, non tamen existimet non fuisse peccatum. Sic etiam de Raab intelligendum est, remuneratam in illa liberatione exploratori, vt propter eadē liberationem venia sit data mendacio. Vbi autem venia datur, manifesta est esse peccatum. Sed illud caendum est, ne ita quisq; existimet etiam de ceteris peccatis, si propter liberationes hominum fiant, ita veniam possit concedi. Multa enim mala intolerabilia & nimium detestanda iustum sequuntur errorē. Non necebis proximo. Si quid sit nocere & non nocere pateret hominibus, hoc generale præceptum ad innocentiam retinendam fortasse sufficeret. Omnia enim quæ prohibent comitti in proximum, ad hoc vnum refreda sunt, quod dictum est, Non necebis proximo. Nam quod sequitur, Non rapies: nisi ad hoc referatur, ne rapido noceatur, aliquando evenit ut non rapido quidq; noceat. Nam gladius infantienti rapiebatur est: & si non fecerit quis vt oportuerit, magis nocebitur.

LXX. Quid est quod cum supra dixisset, Non odio habebis fratrem tuum in animo tuo, arguendo argues proximum tuum, & non accipies propter istum peccatum: consequenter adiunxit, Et non vindicatur manus tuarum pro eo quod est, non punitur. Animo enim bono facies, cum disciplinam peccati proximo imponis, ne accipias peccatum eius negligendo. Ad hoc enim pertinet quod ante posuit, Non odio habebis proximum tuum in animo tuo. Videri enim potest ei qui arguit quod oderis eum, cum non sit in animo tuo. An, non vindicatur manus tua: hoc potest admonet, ne queras vindicari manum tuam, nec vlciscēdi libidine rapiaris? Nam quid est aliud, vindicari velle, nisi latari & consolari de alieno malo? Et ideo dicitum est, Non iraferis filiis populi tui. Sic enim recte ira definita est, quod sit vlciscēdi libido. Quidā vero codices habent, Nec vindicabitur manus tua: id est, ne arguendo vindicare te velis, sed poti^c colere illi quæ arguis. **LXXI.** Et incisiones super animam non faciet in corpore vestro. Super animam dixit, super funus mortui: de anima quippe dolor est quae recessit. Ad hunc autem dolorem pertinet luctus, in quo locutu nonnullæ gentes habent cōsuetudinem fecare seu incidere corpora sua. Hoc autem fieri à Iudeis de^r phibet. Ita ut formicen primi cipes